

Danskers cirkus har skabt livsglæde i Afghanistan i 20 år: »Min største frygt er, at håbet forsvinder«

Berit Mühlhausen har skabt et cirkus for børn og unge i Afghanistan og har oplevet Taleban både miste og få magt. Nu står afghanerne på ny over for en usikker fremtid, og Mühlhausen appellerer til det internationale samfund om at tage ansvar og hjælpe. Det er ikke umuligt at arbejde under Taleban, siger hun

Christina Nordvang Jensen

En dreng lærer at jonglere hos Mobile Mini Circus for Children i Kabul.

📷 FARSHAD USYAN

UDLAND

21. juli 2021

I 1999 sad Berit Mühlhausen i en deletaxa på vej fra Kandahar-provinsen til Herat-provinsen i det sydlige Afghanistan. Hun var i landet som

journalist og husker tydeligt, da chaufføren begyndte at afspille musik fra et kassettebånd.

På det tidspunkt var musik utænkeligt i Afghanistan – som advarsel havde Taleban taget folks kassettebånd og hængt op i træer rundt om i landet. Det afskrækkede ikke chaufføren. Hver gang taxaen nærmede sig et område med risiko for Taleban-kontrol, blev musikken slukket, og kassettebåndet gemt væk.

»Han tog chancen, fordi mennesker har en ekstrem lyst og vilje til at bevare glæde i livet. Det har kæmpe betydning for, hvordan samfundet er, men det er ved at blive kvalt igen på grund af Taleban. Som ngo'er skal vi hjælpe med at holde fast i det,« siger Berit Mühlhausen. Hun har de seneste 20 år været med til at drive et mobilt minicirkus for afghanske børn, der har opsat forestillinger for flere millioner mennesker i Afghanistans mange provinser.

Hun beskriver turen i slut 90'erne som en livsbekræftende oplevelse og et klart billede på, hvordan afghanere forsøgte at justere deres liv under Talebans kontrol på en måde, så der fortsat var noget at leve for.

Godt 20 år senere står afghanerne igen over for en fremtid, hvor Taleban får mere magt, og mange skal indordne sig efter en ideologi og nogle leveregler, de ikke er enige i.

»Det er en trist udvikling, og det er frustrerende og pinligt, at det internationale samfund stikker af uden at sikre sig, at man ikke efterlader afghanerne alene. Vi skylder dem at hjælpe,« siger Berit Mühlhausen.

Hun finder det ikke holdbart, at vestlige soldater fortsat skulle være til stede i Afghanistan. Hvis det internationale samfund og Danmark vil løfte det store ansvar, som hun mener, de har, så skal man nu i stedet sætte ind med hjælp til de ngo'er, der står tilbage.

Smilet er elementært

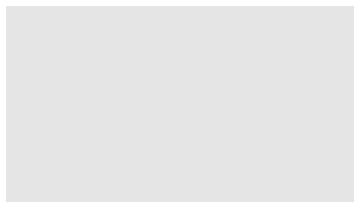
Den livsglæde, som Berit Mühlhausen var vidne til i taxaen som ung journalist, er også den livsglæde, der har været drivkraft for hendes arbejde i Afghanistan. Hun og kollegaen David Mason oprettede Mobile Mini Circus for Children (MMCC) i 2002 med det mål at sprede glæde og få afghanerne til at leve – ikke blot overleve.

De bruger cirkusforestillingerne til at kombinere underholdning og oplysning, og de har kæmpet for at give kulturlivet en plads, som forsvandt under borgerkrigen og Talebanstyret.

»Vi kunne se, at det var dét, der manglede i Afghanistan, og mest af alt, da Taleban havde været der sidst.«

Midt i krigen har cirkuset turneret fra provins til provins. Piger og drenge i farverige kostumer har jongleret og lavet akrobatik og for en stund fået afghanerne til at tænke på andet end konflikt og fattigdom. Ifølge Berit Mühlhausen bliver kulturaktiviteter og folks livsglæde ofte glemt i udviklingsarbejde, fordi der er et stort fokus på at skaffe adgang til vand og mad.

»Mennesker har brug for et rum, hvor de er samlet om noget og kan grine og smile. Det er helt elementært. Det giver en speciel energi og en følelse af, at man lever. Vi fokuserer på at få folk til at abstrahere fra det, der er ubehageligt, og som man ikke kan gøre noget ved,« siger hun.

Mobile Mini Circus for Children optræder i Bagh-e-Babur Garden i Kabul i 2018.

📷 WAKIL KOHSAR

Når hun ser på situationen i landet lige nu, er hun mest bange for, at netop livsglæden forsvinder. At frygten flytter ind hos afghanerne, og at de holder op med at lede efter løsninger og blot har fokus på at overleve.

»Frygten er det værste våben. Den fører til håbløshed. Min egen største frygt er, at håbet forsvinder. Derfor er det essentielt, at vi fortsætter med at hjælpe – afghanerne skal blive ved med at leve og føle, at de er en del af noget større end simpel overlevelse.«

Kan det fortsætte under Taleban?

Manges bekymring går netop nu på, om det overhovedet er muligt at fortsætte udviklingsarbejdet i Afghanistan, hvis fredsforhandlingerne ikke fører til en løsning, og Taleban kommer til magten igen.

Ifølge Berit Mühlhausen er det ikke så sort-hvidt. Selv om situationen under Taleban langt fra er rosenrød, er det ikke urealistisk for ngo'er at arbejde i landet. Med over 20 års erfaring har hun set, hvordan Taleban kontrollerer folks liv. Hun ved, hvad de tillader og ikke tillader, og hvordan det som ngo er muligt at fortsætte med at levere hjælp, hvis man er omstillingsparat og villig til at bruge ressourcer på det.

»Der er meget, der vil være muligt også under Taleban. Det kræver, at man tænker og agerer på en helt anden måde, end man normalt gør i udviklingsarbejde og under normale vilkår. For det er ikke normalt at arbejde under Taleban.«

Hun skruer tiden et par år tilbage til et Unicef-støttet projekt for at skabe opmærksomhed på polio. Cirkusset turnerede især i de sydlige provinser, hvor Taleban var til stede, og hvor det var nødvendigt at justere forestillingerne en del. Taleban og de mere religiøse og konservative afghanere er nemlig imod poliovaccinen, så at opføre en cirkusforestilling med oplysning om netop det, var en udfordring.

Men det lykkedes, fordi de lokale medarbejdere formåede at skabe dialog og imødekomme befolkningens holdninger og skepsis. For eksempel var kostumerne lidt anderledes, og de unge mandlige kunstnere lod skægget gro. Derudover blev der læst digte op i stedet for at blive spillet musik, og der blev lagt ekstra vægt på at recitere Koranen. Det er en fast del af

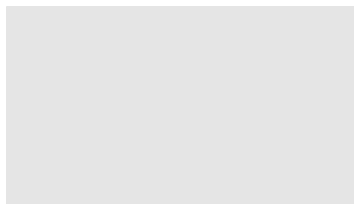
cirkuset, men fylder mere, når der er forestillinger i meget religiøse områder.

»Det handler om at arbejde med i stedet for imod og respektere den givne situation. Vores medarbejdere er meget lokalt forankret, så de kender samfundene og har en respektfuld tilgang til befolkningens holdninger. Det er noget af koden til succes,« siger Berit Mühlhausen.

En anden successtrategi har været at decentralisere organisationen, så projekterne ikke går i stå, når der er udfordringer med sikkerheden. De lokale medarbejdere har fået træning og ressourcer til at lave egne programmer, så det ikke kun er ét cirkus, der turnerer rundt i landet.

»Der er rigtig mange af dem, der nærmest er blevet afhængige af den glæde, der ligger i at glæde andre. Det går i blodet på dem, og det er de med til at føre videre.«

En udbredt frygt forbundet med Talebans mulige overtagelse af magten er livet for piger og kvinder. En reel frygt, mener Berit Mühlhausen, som forudser, at cirkuset kommer til at skrue ned for de ellers mange aktiviteter for piger. Men igen appellerer hun til at tænke i løsninger.

Mobile Mini Circus for Children optræder som en del af en kampagne for fred i Kabul i 2015.

📷 WAKIL KOHSAR

For Talebans tilstedeværelse betyder ikke nødvendigvis, at piger ikke må noget som helst. Cirkuset har i årenes løb haft eksempler på, at døtre af talebanere har fået lov at være del af forskellige workshops og cirkustræninger. Senest for et par måneder siden kom en storebror til en af pigerne i centret i Herat-provinsen forbi og stillede en række kontrollerende spørgsmål om, hvad der foregår. Han er en del af Taleban, men alligevel har pigens efterfølgende fået lov til at fortsætte i cirkuset.

»Så det er ikke umuligt. Kunsten er at holde aktiviteterne på et niveau, der ikke provokerer, og ikke gøre noget, som er kontroversielt eller forkert,« siger Berit Mühlhausen og pointerer, at det selvfølgelig er vanskeligt at bedømme, hvad der bliver realistisk fremover.

I ngo'en har de talt om, at en løsning på udfordringen kunne være at nedjustere alderen for piger, der deltager, så de højst må være ti år.

»Det er formentlig en justering, der vil ske naturligt, fordi familierne ikke vil lade de større piger komme, men vi gør det for ikke at provokere. Det handler om at være fleksibel og imødekommende. Alternativet er, at vi slet ikke kan udføre vores arbejde.«

Flugt mod Europa

Lige nu er Mobile Mini Circus for Children ved at gøre klar til at etablere et center i en af de mange flygtningelejre for internt fordrevne. Her bor mennesker, der har været her, siden Taleban havde magten for 20 år siden, og nye kommer til hver dag.

I lejrene er det især vigtigt at holde ungdommen aktiveret, mener Berit Mühlhausen. For begynder deres håb om en fremtid i Afghanistan først at forsvinde, så går flugten mod nabolandene og Europa, og så vil landet igen stå tilbage uden en ungdomsgeneration til at opbygge samfundet.

Det har Berit Mühlhausen set ske før, og flere frygter, at det nu vil gentage sig. Italiens premierminister, Mario Draghi, har advaret om, at [Europa skal forberede sig <https://english.alaraby.co.uk/news/italy-says-troop-pull-out-could-spark-afghan-immigrant-wave>](https://english.alaraby.co.uk/news/italy-says-troop-pull-out-could-spark-afghan-immigrant-wave) på nye [flygtningestrømme <http://english.alaraby.co.uk/news/italy-says-troop-pull-out-could-spark-afghan-immigrant-wave>](http://english.alaraby.co.uk/news/italy-says-troop-pull-out-could-spark-afghan-immigrant-wave), efter de internationale styrker har forladt Afghanistan.

Hvis man vil undgå det, kræver det ifølge Berit Mühlhausen, at det internationale samfund holder ord og prioriterer at give udviklingsmidler til Afghanistan, selv om militæret forsvinder. Og det skal ikke være en støtte, der kun fokuserer på den akutte situation og kortsigtede løsninger.

»Jeg er bange for, at der sker det samme, som da Taleban sidst faldt. Da rykkede hele det internationale samfund ind og lavede infrastruktur og nødhjælp og fortsatte i det spor. Det er fuldstændig lige meget, om der er en vej, hvis der ikke er nogen, der har glæde af at gå på den.«

»Det vigtige er, at afghanerne føler en livsglæde. Hvis de tror på at leve, så skal de nok finde vejen til at overleve.«